

Alleen de philosophische geldingsleer kan het probleem tot oplossing brengen. Niet de natuurrechtsleer, die absolute rechtsdoeleinden opstelt, want deze moet noodwendig een antinomie tusschen natuurrecht en positief recht scheppen.

Neen, curieus genoeg, is het juist het relativisme, dat volgens Radbruch ons de oplossing der antinomie, die schijnbaar in het probleem der rechtsgelding verscholen ligt, zal brengen. Juist door de relativistische belijdenis, dat de vraag naar het doel des rechts slechts door de optelling der verschillende partijmeeningen daarover kan worden beantwoord, d. w. z. de loochening van een absoluut natuurrecht, kan de gelding van het positieve recht worden gered. De ordening van het gemeenschapsleven kan n.l. niet aan de rechtsbeschouwingen der individueele rechtsgenooten worden overgelaten, daar dan een chaos zou ontstaan. Een boven-individueele instantie moet hier regelen. Daar nu rede en wetenschap die taak niet vervullen kunnen, moeten de wil en de macht haar overnemen. Het recht heeft wel tot zijn meer verwijderd doel de *gerechtigheid*, maar tot naderbij liggend doel de *rechtszekerheid*. De rechtszekerheid nu rechtvaardigt volkomen de positieve gelding des rechts. De beide doeleinden des rechts, de gerechtigheid in al haar relativistische veelzinnigheid en de rechtszekerheid zijn beide in gelijke mate geschikt voor ethische waarde-omkleeding²¹⁾, d. i. voor verheffing tot zedelijke goederen.

Het resultaat is verbluffend! Het relativisme heeft uit den nood een deugd gemaakt en komt nu het normatief karakter van het positief recht redden met de mededeeling, dat zijn eigen consequenties moeten verworpen worden. Hoe nu, zoo vragen wij: is de rechtszekerheid dan plotseling aan de relativistische grondstelling onttrokken? Kan zij in absoluten zin de verplichtende en daarmee normatieve natuur des rechts redden? Heeft het relativisme zich dus reeds zelf in haar antinomieën den dood gebracht? Wordt in deze schijnoplossing van het probleem der rechtsgelding niet bovendien een nieuwe antinomie, die tusschen gerechtigheid en rechtszekerheid geschapen? Moet deze antinomie worden opgelost door de gerechtigheid als rechtswaarde te laten vallen? Maar valt met haar niet tevens het rechtsbegrip, dat immers filosofisch uit de rechtsidee moest worden afgeleid?

Radbruch begrijpt de kritieke positie van het personalistisch standpunt. Hij erkent ruitelijk, dat — waar het rechtsdoel het eenheidsbeginsel van het rechtsbegrip is — ook het rechtsbegrip uiteen zou moeten vallen, wanneer aan het recht twee tegenover elkander geheel zelfstandige doeleinden werden toegewezen. Daarom moet volgens hem deze nieuwe antinomie in dezen zin worden opgelost, dat beide rechtsdoeleinden, gerechtigheid en rechtszekerheid, worden gesubordineerd onder een gemeenschappelijk rechtsideaal, dat zich al naar gelang van de levens- en wereldbeschouwing weer door de leuzen macht, vrijheid of cultuur laat karakteriseeren. Uit dit gemeenschappelijk doel van gerechtigheid en